

Hvordan brukes opplysningene fra oppfølging (ved overgrepsmottakene) i retten?

Adv Thomas Benestad

Salomon
Johansen

Arbeid overgrepsmottak – betydning rettssaker/dommer

2.1. Bevisbyrde straffesaker/erstatningssaker

- Bevisbyrde straffesak – påtalemyndighet (politi/statsadvokat)
- Bevisbyrde erstatningssak – skadelidte/fornærmede (bistandsadvokat/aktor)
- Påtalemyndighet, fornærmede/pasient - og dere - må fokusere på bevis

2.2. Beviskrav straffesaker/erstatningssaker

- Straffesak: hevet over enhver rimelig tvil/»sikkert»
- Erstatningssak: - Hendelse: klar sannsynlighetsovervekt (straffesak)
  - Erstatningsvilkår ellers: sannsynlighetsovervekt
- Det kreves mye bevis i rettssaker – skjerpet fokus

2.3. Samlet bevisvurdering

2.4. Troverdighetsvurderinger, eks. Rt. 2011 s. 641 (avsnitt 28):

"... I saker som gjelder seksuelle overgrep, er det ikke uvanlig at tiltalte og fornærmede har motstridende forklaringer om hva som har skjedd. Det er heller ikke uvanlig at det ikke foreligger andre bevis i saken. Domstolen må i slike tilfeller som utgangspunkt ha anledning til å domfelle ut fra en troverdighetsvurdering. ..."

– må ofte foreligge flere bevis, jfr. beviskravet, eks journal

2.5. Bevis fra overgrepsmottak

- DNA, epitel mv – viktig sikre, informere pasient; må anmeldes for analyse - papirpose
  - eks: 23-017347AST-BORG/02 (voldtekter):
«Både ... og ... oppsøkte overgrepsmottaket ved Oslo legevakt og anmeldte voldtekt til politiet. De visste ikke hvem gjerningspersonen eller gjerningspersonene var. ... ble senere utpekt ved treff i DNA-registeret.» (domfelt)
- Funn skader (blåmerker, rifter, smitte mm), foto skader; fysiske og psykiske
  - Foto: viktig, også foto senere dager
- Økte symptomer/symptomtrykk
- Fall funksjonsevne
- Fornærmedes forklaring (*)
- Kan være avgjørende bevis i straffesaker og erstatningssaker

2.6. *Spesielt fornærmedes forklaring*

- Lik forklaring politiet, overgrepsmottak, retten:

- Eks. LB-2013-121264

- «I hovedsak legges fornærmedes forklaring til grunn ved straffutmålingen. Han har forklart seg på en detaljert og konsistent måte for politiet, voldtektsmottaket ved Oslo legevakt og retten. Hans forklaring har betydelig støtte i sporsikringsjournalen fra voldtektsmottaket og en rekke tekniske bevis»

- Observasjoner viktig

- Problemstilling: Hendelsesbrikke ikke nevnt/journalført

- Veldig viktig: journalfør «alt», eventuelt «forbeholds»-notat e.l.

- *Problemstilling: Ulik hendelsesrekkefølge*

- Eks. 24-030229AST-BORG/02 (voldtekt):

«... Det er heller ikke egnet til å svekke hennes troverdighet at beskrivelsen av det faktiske hendelsesforløpet som er gjengitt i den klinisk rettsmedisinske legeerklæringen, avviker noe fra politiforklaringen og de rettslige forklaringene. ... har ikke lest gjennom legens nedtegning av hendelsesforløpet og godtatt dette som sin forklaring, og formålet for legen med å få denne redegjørelsen er de medisinske undersøkelser og vurderinger som skal foretas på overgrepsmottaket. At dette var formålet fremgår uttrykkelig av selve erklæringen. ...» (domfellelse)

- Eks. LH-2023-120059 (sovevoldtekt)

«Hun har videre gitt flere ulike forklaringer på hvordan hun og tiltalte lå i forhold til hverandre da hun våknet, og det er betydelige forskjeller i fornærmedes forklaring om hendelsen til legen på overgrepsmottaket, til politiet og hennes forklaring for lagmannsretten» (frifinnelse)

2.7. Bevisvekt/betydning mht. erstatning?

2.7.1. Sentral dom erstatningssaker: Rt. 1998 s. 1565 (Nakkesleng I):

"... er det viktig å ha for øye at bevisene vil kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og om de symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjon. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endrer det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på, jf her – om bevisbedømmelsen på et annet rettsområde – Rt-1995-821"

- Betydning: - Tidsnære bevis viktig; journal overgrepsmottak
- «nedtegnelser i legejournaler» stor bevisvekt; journal overgrepsmottak

2.7.2. Bruken av journaler fra overgrepsmottak mv

- Arbeidsdokument for dere – «bibelen» for jurister/dommere, jfr. Nakkesleng I
- Veldig viktig få med «alt», både mht fysiske og psykiske skader
- Bevist på ordbruk/begreper; uklarheter fordel tiltalte
- Uttrykk fra pasient eller behandler
- Eks redd – redd for hva

2.7.3. Vilkår for å få erstatning

- Skade/tap (fysisk skade/psykisk skade)
- Ansvarsgrunnlag (uaktsomhets-/skyldansvar/culpaansvar)
- Påregnelig/adekvat årsakssammenheng (*)
- (Ikke foreldet)

2.7.4. Årsakssammenheng – nakkeslengvilkår - Rt 1998 s 1565 (Nakkesleng I)

- Nakkeskader 4 vilkår – utvidet også til andre skadeområder;
  - Skadeevne
  - Akuttsymptomer (*)
  - Brosymptomer (*)
  - Forenlig med medisinsk viten, ikke skyldes andre forhold

2.7.5. Samvirkende årsakssammenheng: Rt. 1992 s. 64 (P-pilledom II)

2.7.6. Årsakssammenheng - ikke krav hovedårsak: Passiv røykedom II

2.7.7. Akuttsymptomer/brosymptomer

- Veldig viktig å journalføre akuttsymptomer
- Veldig viktig å journalføre brosymptomer

2.7.8. Problemstillinger mht. akutt- og brosymptomer

- Mange kontakter ikke helsevesenet (jfr. NKVTS-rapporter mm)
- Mange kontakter helsevesenet sent
- Helsemessige årsaker; eks Posttraumatisk stressyndrom (PTSD)
  - unnvikelse-kriteriet
  - i noen tilfeller symptomer oppstår på senere tidspunkt
- Henvisning til andre instanser som ikke journalfører

2.8. Spesielle problemstillinger

- Psykose; 23-017347AST-BORG/02:

«... Fornærmede ... har diagnosene F 22.0 Paranoid psykose (vrangforestillingslidelse) og F 19.2 Avhengighetssyndrom som skyldes flere stoffer. ... Når det gjelder hennes psykotiske lidelse, er det ingen tvil om at denne medfører vrangforestillinger hos ... Det avgjørende for lagmannsrettens vurdering er imidlertid at det ikke er noen holdepunkter for at ... forklaring om at hun ble voldtatt var eller er påvirket av hennes psykoselidelse. Hun framsto som adekvat og samlet da hun oppsøkte overgrepsmottaket den dagen overgrepet skjedde, og det er ikke i journalen derfra anført noe om at hun framsto som forstyrret eller preget av psykotiske vrangforestillinger. I rapporten fra overgrepsmottaket framgår følgende: ... Både dr. ... og sykepleier ... som møtte ... på overgrepsmottaket den aktuelle dagen bekreftet i sine forklaringer under ankeforhandlingen at de oppfattet ... som adekvat og sammenhengende. Ingen av dem reagerte på hennes atferd eller så tegn til psykose. ...»

3. Å være vitne/sakkyndig vitne i retten

- Samtale aktor/bistandsadvokat
- Vær ærlig
- Sett grenser; kompetanseområde mv
- Spørsmål forsvarer; mulighet: presisere, utdype
- Forklare medisinske ord/uttrykk osv

4. Oppsummering:

- Journalføring overgrepsmottak - kan være avgjørende for straffe- og erstatningssaker
- Bruk tid på forklaringen fra pasient mht hendelse, evt. «avviksmelding»
- Rapporter: presisere ikke gjennomlest osv
- Informere fornærmede/pasient mht. bevis, sikre/ikke slette e.l.
- Informere om juridisk hjelp

5. Juridisk hjelp

5.1. Advokathjelp 3 timer vurdering sak

- Gratis advokathjelp tre timer
- Advokat har taushetsplikt
- Kan få vurdering sak, informasjon om prosess osv
- Trenger ikke anmelde etterpå

5.2. Bistandsadvokathjelp etterforskning, domstol mv

- Bistandsadvokatens rolle/oppgave; støtte, informasjon, krav mm
- Eksempel: forberede anmeldelse politiet:
  - Fakta: - Skrive redegjørelse (sex/makt/forstod)
  - Lage skisse åsted, kart åsted/bevegelser osv
  - Bevis: - Vitneliste
    - Meldinger (sms, mail, messenger osv); ikke slette, sikre
    - Dokumenter (journal, uttalelser mv)
    - Foto, video, lydopptak mm
- * Ikke slette, oppbevare sikkert

5.3. Dixi Ressurssenter mfl. advokatvakt

5.4. JURK

6. *KFV/voldsoffererstatning*

- Statlig kontor, offentlig garantiordning, regressadgang mot gjerningsperson
- Voldsoffererstatningslov, voldserstatningslov
- Nye saker: ikke lenger rett på bistandsadvokathjelp
- Nyere saker: frist søke